

ΜΝΗΜΗ ΧΡΥΣΑΣ ΜΑΛΤΕΖΟΥ
ΑΝΑΓΡΑΦΗ
ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ 2014-2024:
Συμπληρωματικός κατάλογος

Γωγώ Βαρζελιώτη

Στις 10 Ιανουαρίου του 2025, ο επιστημονικός κόσμος αποχαιρέτησε με θλίψη τη Χρύσα Μαλτέζου, ακαδημαϊκό, ομότιμη καθηγήτρια του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και επί έτη Διευθύντρια του Ελληνικού Ινστιτούτου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών Βενετίας. Με ανεκτίμητο επιστημονικό έργο, η Χρύσα Μαλτέζου σφράγισε τις βυζαντινές και μεταβυζαντινές σπουδές ως ερευνήτρια, συγγραφέας και πανεπιστημιακός, αφήνοντας σημαντικό αποτύπωμα στην επιστημονική συγκρότηση της Ιστορίας της λατινοκρατίας/βενετοκρατίας στον ελληνικό χώρο ως αυτόνομου γνωστικού πεδίου, ενταγμένου τόσο στην Ύστερη Μεσαιωνική και την Πρώιμη Νεότερη Ελληνική Ιστορία όσο και στην Ιστορία της Βενετίας και της Ευρώπης. Εργάστηκε άοκνα στο απαιτητικό επιστημονικό περιβάλλον της αρχειακής έρευνας, δημιουργώντας κυψέλες μελέτης, καταγραφής, επεξεργασίας, σχολιασμού και έκδοσης σπάνιων πρωτογενών πηγών, ενώ εμπλούτισε την ιστοριογραφία της περιόδου με τη συγγραφή πολυάριθμων συνθετικών μελετών, μονογραφιών και άρθρων. Το 2013, εκδόθηκε ο τόμος *Γαληνοτάτη. Τιμή στην Χρύσα Μαλτέζου*, με συμβολές συναδέλφων, φίλων και μαθητών της.¹ Στον τόμο δημοσιεύεται και λεπτομερής κατάλογος του συγγραφικού της έργου, από το 1967 μέχρι το 2013, όπου καταγράφονται 364 λήμματα.² Στο παρόν εκδοτικό σημείωμα συμπληρώνεται ο κατάλογος, με την καταγραφή του επιστημονικού της έργου από το 2014 έως το 2024.³

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ 2014-2024

2014

«I monaci dell'isola dell'Apocalisse tra preghiera, spionaggio e navigazione (XV-XVIII sec.)», *The Holy Portolano-The Sacred Geography of Navigation in the Middle Ages, Fribourg Colloquium*, επιμ. Michele Bacci – Martin Rohde, Βερολίνο-Μόναχο-Βοστώνη 2014, σσ. 121-132.

«Προικοδοσία και οικογενειακές διενέξεις στα Ιωάννινα τον 18ο αιώνα», *Μεσαιωνικά και Νέα Ελληνικά* 11 (2014), σσ. 151-172.

«Η αρχειακή έρευνα μοιάζει με την αρχαιολογία», συνέντευξη στο περιοδικό *Αρχαιολογία και Τέχνες*, Αθήνα 2014, σσ. 1-14.

2015

«Ανάμεσα στη βυζαντινή και τη δυτική παράδοση: το εσωτερικό σπιτιών Ελλήνων στη Βενετία (17ος αι.)», *Αφιέρωμα στον Παναγιώτη Α. Βοκοτόπουλο*, επιμ. Ντιάνα Ζαφειροπούλου – Δημήτρης Καραδήμας, Αθήνα 2015, σσ. 267-272.

«Πρόσωπα και πράγματα της ιστορίας των Κυθήρων κατά την Βενετοκρατία», *Ι' Διεθνές Πανιόνιο Συνέδριο, Κέρκυρα, 30 Απριλίου - 4 Μαΐου 2014, Τα Πρακτικά*, τόμ. 1, επιστ. επιμ. Θεοδόσης Πυλαρινός – Παναγιώτα Τζιβάρα, Κέρκυρα 2015 [*Κερκυραϊκά Χρονικά*, περ. Β'8 (2015)], σσ. 693-702.

2016

Η δική μου Βενετία ή το χρονικό της δίωξης του Ινστιτούτου Βενετίας, Αθήνα 2016.

«Ο Περικλής Ζελέντης και η έρευνα της Ιστορίας της μεσαιωνικής Νάξου», *Φλέα, Δελτίο Ιστορικού Ομίλου Νάξου Αρσός*, τεύχος 49, Νάξος 2016, σσ. 8-22.

«La vicenda di una lettera patriarcale: La “Crisobolla” sinodale del patriarca ecumenico Ioannikios II (1651)», *Studi di onore del prof. Giorgio Fedalto*, Αθήνα-Βενετία 2016, σσ. 271-284.

2017

Σχέσεις της Μονής Πάτμου με τον δυτικό κόσμο - αρχειακές αποδείξεις (13ος-18ος αι.), τόμ. 1-2, Αθήνα 2017.

«Προσωπογραφικά του Ναυπλίου την εποχή της Βενετοκρατίας», *Της Βενετιάς τ' Ανάπλι. 300 χρόνια από το τέλος μιας εποχής 1715-2015. Επιστημονικό Συμπόσιο 9-11 Οκτωβρίου 2015 Πρακτικά*, επιστ. επιμ. Ευτυχία Λιάτα, Ναύπλιο 2017 [*Ναυπλιακά Ανάλεκτα IX (2017)*], Ναύπλιο 2017, σσ. 145-154.

«Sudditi veneti σε τουρκικό έδαφος: Τήνιοι στη Σμύρνη μετά τον Κρητικό Πόλεμο», *Από την Τήνο του βενετού δόγη στην Τήνο της Υψηλής Πόλης. 300 χρόνια από την παράδοση του κάστρου της Τήνου, Δήμος Τήνου, Α' Ιστορικό Συνέδριο*, επιμ. έκδοσης π. Μάρκος Φώσκολος, Τήνος 2017, σσ. 187-195.

«Notai della Canea e del suo territorio», *Θησαυρίσματα* 45 (2017), 273-284.

«Υποδοχή του αντεπιστέλλοντος μέλους κ. E. Ayensa Prat», *Ακαδημία Αθηνών, Δημόσια Συνεδρία*, Αθήνα 2017, σσ. 17-20.

2018

«From Alexandria to Venice: Remembrances of Alexandria in the culture treasures of Venice», *Hellenistic Alexandria-Celebrating 24 centuries*, Αθήνα 2018, σσ. 165-172.

«Βενετσιάνικα ποιήματα για την Αθήνα και τα μνημεία της με αφορμή την κατάκτηση της πόλης από τον Morosini», *Ηρώς Κτίστης. Μνήμη Χαράλαμπου Μπούρα*, επιμ. Μανόλης Κορρές – Σταύρος Μαμαλούκος – Κώστας Ζάμπας – Φανή Μαλλούχου-Tufano, Αθήνα 2018, σσ. 87-96.

«Μαρτυρίες για συλλέκτες νομισμάτων και ευρέσεις νομισματικών θησαυρών στην Ελλάδα την εποχή της Βενετοκρατίας», *Οβολός 13 - Διεθνής Διημερίδα Νομισματικής «Μάντω Οικονομίδου»*, Αθήνα, 20-21 Απριλίου 2016. *Πρακτικά συνεδρίου της Ζ' Επιστημονικής Συνάντησης αφιερωμένης στη μνήμη της Μάντως Οικονομίδου*, Αθήνα 2018, σσ. 177-186.

2019

«Creta veneziana nella storiografia greca», *Venezia e il suo Stato da mar, Atti del VI Convegno internazionale. Venezia, 22-24 febbraio 2018*, Ρώμη 2019, σσ. 17-26.

«Το μυθιστόρημα του Μεγάλου Αλεξάνδρου του Ελληνικού Ινστιτούτου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών Βενετίας και οι Έλληνες της Βενετίας», *Μεσαιωνικά και Νέα Ελληνικά* 13 (2019), σσ. 277-288.

«Per manum pontificus Corcyrae et episcopi Citheree: Ο τίτλος του επισκόπου Κυθήρων (1580)», *Per respirare a due polmoni. Chiese e culture cristiane tra Oriente e Occidente. Studi in onore de Enrico Morini*, επιμ. Α. Μ. Mazzanti – R. Savigni – M. Caroli, Μπολόνια 2019, σσ. 487-497.

«Σημείωμα-πρόλογος», *Η Κοζάνη και η περιοχή της από τους βυζαντινούς στους νεότερους χρόνους. Πρακτικά Γ' Συνεδρίου Τοπικής Ιστορίας (Κοζάνη, 7-9 Δεκεμβρίου 2018)*, επιστ. επιμ. Χαρίτων Καρανάσιος – Βασιλική Διάφα-Καμπουρίδου, Κοζάνη 2019, σσ. 13-14.

«Remarks on the settlement of peasants from Patmos in Venetian Crete», *Crusading and trading between west and east-Studies in honour of David Jacoby*, επιμ. Sophia Menache – Benjamin Z. Kedar – Michel Balard, Λονδίνο 2019, σσ. 228-237.

«Η βενετική πτυχή της επτανησιακής Ιστορίας», *ΙΑ' Διεθνές Πανιόνιο Συνέδριο. Επτανησιακός βίος και πολιτισμός. Κεφαλονιά, 21-25 Μαΐου 2018, Πρακτικά*, τόμ. 1, επιμ. Ηλίας Τουμασάτος, Αργοστόλι 2019, σσ. 65-74.

«Η σημασία του Ελληνικού Ινστιτούτου Βενετίας για την έρευνα της ιστορίας του μεταβυζαντινού και νέου ελληνισμού», Ακαδημία Αθηνών, Δημόσια Συνεδρία, Αθήνα 2019, σσ. 141-146.

«Κτητορικά δικαιώματα επί λειψάνων αγίων. Η περίπτωση του λειψάνου του αγίου Σπυρίδωνα και η σχέση του με τη Βενετία», *Μεσαιωνικά και Νέα Ελληνικά* 13 (2019), σσ. 179-202.

2020

Το βενετικό αρχείο της μονής Αγίας Λαύρας Καλαβρύτων – Σκρετούρες παλιές (1688-1715), Αθήνα 2020.

Τέχνη, πίστη και ιστορική συνάφεια: εικόνες της Παναγίας με δική τους ιστορία, Μνήμη Μανόλη Χατζηδάκη, Ακαδημία Αθηνών, Αθήνα 2020.

«Αρχειακές μαρτυρίες για τον Αποκόρωνα από τον φάκελο του Μετοχίου της Μονής Πάτμου στον Στύλο της Κρήτης», *Πρακτικά Β΄ Παγκοσμίου συνεδρίου Αποκορωνιωτών, «Αποκόρωνας Παρελθόν και Προοπτική», τόμ. 1, Χανιά 2020, σσ. 473-479.*

«Η αρχειακή έρευνα είναι εξίσου γοητευτική με την αρχαιολογική ανασκαφή», συνέντευξη στο περιοδικό *ΑΔΡΑΞΕ*, τεύχος 16, Αθήνα 2020, σσ. 56-60.

2021

Arte, fe y vinculos historicos: iconos de la Virgen Maria con historia propia, A Manolis Chatzidakis in memoriam. Traduccion, Γρανάδα 2021.

Εικόνες της Παναγίας και Ιερά Λείψανα Αγίων της καθ' ημάς Ανατολής στη Βενετία, σε συνεργασία με τον Μητροπολίτη Φαναρίου Αγαθάγγελο, και τον Ενρίκο Μορίνι, Αθήνα 2021.

«Κρητική εικόνα και κοινωνική συνάφεια», *Αρχονταρίκι-Αφιέρωμα στον Ευθύμιο Ν. Τσιγαρίδα, Αθήνα 2021, σσ. 267-274.*

«Διαχείριση της ήττας του Κρητικού Πολέμου από τη Βενετία», *Κρητικός Πόλεμος (1645-1669). Άγνωστες πτυχές, επιστ. επιμ. Γιάννης Μαυρομάτης – Ειρήνη Λυδάκη – Ειρήνη Παπαδάκη, Ηράκλειο 2021, σσ. 61-71.*

«Οι Βυζαντινοί στη θεώρηση των δυτικών κατά την ύστερη βυζαντινή εποχή», *Αρετήν την Καλλίστην, Σύμμεικτα προς τιμήν Καλλιόπης (Κέλλυς) Α. Μπουρδάρα, επιμ. Ioannis E. Tzamtzis – Panayotis Antonopoulos – Christos Stavrakos, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2021, σσ. 1691-1699.*

2022

Υψηλή ιστορία του βενετοκρατούμενου ελληνισμού – 13ος-18ος αι., Ηράκλειο 2022.

Η Αλεξάνδρεια της ιστορικής μνήμης, Αθήνα 2022.

«Καταγγελία για απόπειρα βιασμού στα βενετοκρατούμενα Κύθηρα, 1702)», *Σύ και δικαστής άριστος. Σύμμεικτα εις μνήμην Γ. Χ. Παναγιωτόπουλου,* Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2022, σσ. 987-997.

«Η διαχείριση της υγείας στη βενετοκρατούμενη Κρήτη. Οι Δημόσιοι γιατροί (14ος αιώνας)», *Στέφανος. Φίλων έκθυμος προσφορά μελετών στον γιατρό Στέφανο Γερουλάνο,* επιμ. έκδ. Αγαμέμνων Τσελίκας, Αθήνα 2022, σσ. 717-725.

«Ο Πούτιν και οι μνήμες του Βυζαντίου», εφημ. *ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ – Πολιτισμός,* Αθήνα 2022.

«Τα capitoli της Κοινότητας της Αμμοχώστου (1545)», *Τόμος αφιερωμένος στον ακαδημαϊκό δάσκαλο Κωνσταντίνο Ντόκο,* επιστ. επιμ. Βάιος Βαϊόπουλος – Στάθης Μπίρταχας – Γεράσιμος Παγκράτης, Αθήνα 2022, σσ. 407-452.

2023

Venecia, la otra patria de los griegos, a cargo de Moschos Morfakidis, Γρανάδα 2023.

Η Μικρά Ασία ως χώρος υποδοχής προσφύγων και μεταναστών στην υστεροβυζαντινή και νεότερη εποχή, Μικρασιατικός Ελληνισμός, σε συνεργασία με τους Μ. Τιβέριο και Π. Κιτρομιλίδη, Αθήνα 2023, σσ. 81-90.

Η φιλοσυναϊτική πολιτική της Βενετίας και το μετόχι της Αγίας Αικατερίνης των Σιναϊτών στην Κρήτη (13ος - μέσα 17ου αι.), Αθήνα 2023.

«Η ιταλική μετάφραση της *Περιγραφής του σεισμού* στη Σαντορίνη το 1650 (Το ταξίδι ενός χειρογράφου από τη Σαντορίνη στην Κρακοβία)», *Μεσαιωνικά και Νέα Ελληνικά* 15 (2023), σσ. 9-32.

«Λατινοκρατούμενη Πελοπόννησος: Nova Francia και Νέα Ελλάδα», *Φράγκοι και Βενετοί στη Μεσσηνία. Διερευνώντας το δυτικό παρελθόν της Πελοποννήσου. Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο. Καλαμάτα, 7-9 Ιουνίου 2019. Πρακτικά*, επιστ. επιμ. Δέσποινα Στέφ. Μιχάλαγα, επιμ. έκδ. αρχιμ. Φίλιππος Χαμαργιάς, Καλαμάτα 2023, σσ. 25-33.

«Cyprus of the Travellers (15th-16th centuries)», *Textualising the Experience-Digitalising the Text: Cyprus through Travel Literature (15th-18th centuries)*, επιμ. Julia Chatzipanagioti-Sangmeister – Mary Roussou-Sinclair – Spyridon Tzounakas, Αθήνα 2023, σσ. 57-66.

Συνέντευξη στην εφημερίδα *LIFO* – «Οι Αθηναίοι», Αθήνα 2023, σσ. 18-20.

2024

«Η ζωή στα Κύθηρα τον 15ο αιώνα», *Ιστορία και πολιτισμός των Κυθήρων, Επιστημονικό Συνέδριο, Κύθηρα 20-21 Σεπτεμβρίου 2019, εφημ. Κυθηραϊκά, Κύθηρα, Απρίλιος 2024*, <https://www.kythiraika.gr/chrysa-maltezoy-zo-st-kythira-t-n-15o-a-ona/>.

«Συναισθήματα, αισθητικές αντιλήψεις και μικρές ανθρώπινες ιστορίες στο βιβλίο ενός βενετού νοταρίου στην Κρήτη τον 15ο αιώνα», *Δυτικές κυριαρχίες στον ελληνικό χώρο (13ος-18ος αι.)*, Αθήνα 2024, σσ. 27-41.

«Διονύσιος Ζακυθηνός: Ο ιστορικός του Βυζαντίου και του Νέου Ελληνισμού», *Πρακτικά Ημερίδας: «Cher Colleague et Ami - Σεβαστέ μου Κύριε Καθηγητά»*. Συλλογή επιστολών προς Διονύσιο Α. Ζακυθινό (1930-1990), Αθήνα 2024, υπό έκδοση. 📖

Η Γωγώ Βαρζελιώτη είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών (ΕΚΠΑ).

Σημειώσεις/ Παραπομπές

¹ Γαληνοτάτη. Τιμή στη Χρύσα Μαλτέζου, επιμ. Γωγώ Κ. Βαρζελιώτη – Κώστας Γ. Τσικνάκης, Αθήνα 2013.

² Κώστας Γ. Τσικνάκης, «Αναγραφή δημοσιευμάτων Χρύσας Α. Μαλτέζου», ό.π., σσ. 31-87.

³ Στον κατάλογο προηγούνται οι αυτοτελείς μελέτες-μονογραφίες και ακολουθούν οι δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά, πρακτικά συνεδρίων, συλλογικούς τόμους και εφημερίδες.

